

แนวทางสำหรับการพัฒนาการแสดงละครของสถาบันการศึกษา ไปสู่กิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืน

สุเมธ ป้อมป้องภัย¹ ธรรมธร ปัญญาโสภณ² พรพรม ชมงาม³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาโอกาสและความต้องการของผู้ชมละครของสถาบันการศึกษาในปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาบทละครโทรทัศน์ที่เป็นไปได้ในการนำมาผลิตละครเวที 3) เพื่อศึกษาผู้ร่วมผลิต และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาละครเวทีให้เป็นกิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืน การศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษา จำนวน 13 คน ผู้ร่วมผลิต จำนวน 2 คน ผู้สนับสนุน จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการเพื่อสังคม และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการการแสดง กลุ่มละ 1 คน รวมทั้งหมด 21 คน

ผลการศึกษาพบว่า การสร้างโอกาสใหม่สำหรับผู้ชมการแสดงละครของสถาบันศึกษานั้น การแสดงจะต้องเน้นการนำเทคโนโลยี เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงเพื่อเข้ามาช่วยในการนำเสนอสิ่งแปลกใหม่ให้ตื่นตาตื่นใจ และยังเป็นการลดต้นทุนในการผลิตด้วย

การนำบทละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงเป็นบทละครเวที ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวถึงบทละครโทรทัศน์ที่ดีสามารถดัดแปลงเป็นบทละครเวทีได้ โดยเจาะลึกในด้านเนื้อหา มีการนำเสนอมุมมองในการเล่าเรื่องที่ เป็นประโยชน์ให้ความรู้และข้อคิดที่ดีต่อผู้ชม รองลงมาคือ การนำเสนอเทคนิคพิเศษในละครเวที เมื่อดัดแปลงเป็นละครเวทีแล้ว ภาพจำที่ผู้ชมรับรู้จากละครโทรทัศน์นั้นอาจเกิดขึ้นบนเวทีด้วย

นอกจากนี้ แนวทางสำหรับการพัฒนาการแสดงละครของสถาบันการศึกษาไปสู่กิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืน การแสดงละครต้องมุ่งเน้นการสร้างสรรคการแสดงละครที่เข้าใจง่าย เข้าถึงผู้ชมได้ทุกกลุ่ม เนื้อหาของละครนำเสนอประเด็นที่สะท้อนสังคมที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมได้ โดยให้มีความร่วมมือจากภาคประชาชนด้วย เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผู้ร่วมผลิต และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกิจการเพื่อสังคมได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การแสดงละคร; สถาบันการศึกษา; ละครเวที; กิจการเพื่อสังคม

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ คณะนิเทศศาสตร์, สาขาการบริหารธุรกิจบันเทิงและการผลิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
119 ถนนกล้วยน้ำไท แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย
อีเมล: sumet.p@bu.ac.th

^{2,3} คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Guidelines for the Development of Academic Performance to Sustainable Social Enterprise

Sumet Pompongpai¹ Tanyatorn Panyasopon² Pornprom Chomngam³

Abstract

The research had three objectives: 1) to study the opportunity and desire of audience members of staged plays at present, 2) to investigate television dramas which were possible for theatre production, and 3) to examine the co-producers and stakeholders in developing staged plays to become sustainable social enterprise. The research was qualitative, using in-depth interviews with 21 persons; 13 audience members, two co-producers, four sponsors, one specialist for social enterprise, and one expert of performing arts management.

The results showed that giving a new opportunity for audience members about the academic performance, the show must focus on bringing in technology like social media as part of the show to help in presenting something new. It also reduced the cost of production. Regarding good television plays adapted for stage play, most informants considered that they could be adapted for stage plays by making the content compact and easy to understand, presenting a useful narrative perspective, providing knowledge and insights to the audience members. In addition, guidelines for the transformation of academic performance to sustainable social enterprise, drama must focus on creating dramatic theaters that could be accessed by all groups of audience members. The content of the drama presented issues that reflected the society, leading to the solution of social problems. With the cooperation of the people, this was to generate income for the community, co-producers and stakeholders who were parts of the sustainable activities.

Keywords: Performance; Academic Performance; Staged Plays; Social Enterprise

Type of Article: Research Article

¹ Faculty of Communication Arts, Communication Arts in Strategic Communication, Bangkok University
119 Kluai Nam Thai Road, Phra Khanong Subdistrict, Klong Toey, Bangkok 10110, Thailand
E-mail: sumet.p@bu.ac.th

^{2,3} Faculty of Communication Arts, Bangkok University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้คนในสังคมตกอยู่ในสภาวะความเครียดและมีวิธีการจัดการกับความเครียดของตัวเอง คือ การทำให้ตัวเองสบายใจ และหลีกเลี่ยงจากปัญหาที่รุมเร้า เช่น การเล่นเกม เล่นอินเทอร์เน็ต ดูหนังออนไลน์ ฟังเพลง ร้องคาราโอเกะ เป็นต้น (Piyayodilokchai, kampusiripong, Sawatmuang, & Chandrapas. 2015, p. 59) อย่างไรก็ตาม การแสดง หรือ ศิลปะ (Arts) ที่คนในสังคมหันมาสนใจ คือ ศิลปะการแสดง (Performing Arts) ซึ่งหมายถึง ศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ซึ่งเป็นได้ทั้งแบบดั้งเดิมหรือประยุกต์ ได้แก่ ละครโทรทัศน์ ละครเวที ละครเพลง ภาพยนตร์ คอนเสิร์ต ดนตรี และการแสดงพื้นบ้าน เพราะศิลปะแขนงนี้มีส่วนช่วยเสริมการแก้ปัญหา และสร้างเสริมจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้น พร้อมเกิดการพัฒนาร่างกายทั้งด้านอารมณ์และจิตใจ ขณะเดียวกัน ก็มีมีส่วนช่วยเสริมสร้างสติปัญญา นอกจากนี้ Damrong (2014, p. 106) กล่าวว่า ละครเป็นเครื่องมือในการแบ่งปันเรื่องราวและสามารถพัฒนาตนเองเปลี่ยนแปลงสู่การตระหนักรู้จนเกิดปัญญา ดังนั้น ศิลปะการแสดง คือ ยาวิเศษขนานหนึ่งในการรักษาสุขภาพจิต ช่วยให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สร้างความอ่อนโยนของจิตใจ และสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและอารมณ์ด้วยการวิจัยของ Sukee (2011) พบว่าศิลปะการแสดงมีคุณค่า และสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับศาสตร์อื่นๆ ได้ และเป็นกระบวนการที่จะสร้าง “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” ได้ ละครเวทียังสร้างความเจริญทางด้านศิลปะที่สามารถสร้างพลเมืองที่เข้าใจมนุษย์ มีความละเอียดอ่อนทางอารมณ์และสามารถต่อยอดไปสู่ความงามแห่งวัฒนธรรมและอารยธรรมของชาติได้

ศิลปะการแสดงจึงเข้ามาอยู่ในการพัฒนามนุษย์สังคมโดยผ่านการศึกษาและให้ความบันเทิง ขณะเดียวกันสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่สอนศิลปะ

การแสดงจำเป็นต้องสร้างการรับรู้ที่กว้างมากขึ้นโดยการประชาสัมพันธ์ เช่น ให้ผู้เรียนและผู้ชมเรียนรู้อุปกรณ์ที่ดีและมีคุณค่า สร้างนักแสดงที่มีชื่อเสียง สร้างความสามารถที่โดดเด่นและแตกต่างจากที่เคยทำมา ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้มากขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ การแสวงหาแหล่งเงินทุนของคณะละครให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องแสวงหา พันธมิตร (Alliance) ในการร่วมผลิตละครเวทีเพื่อให้มีเงินทุนส่งผลให้สถานศึกษาที่ผลิตละครเวทีต้องปรับตัวเพื่อก้าวข้ามผ่านการนำเสนอละครเวทีในรูปแบบใหม่โดยการนำนวัตกรรมที่หลากหลายมาใช้ในการแก้ปัญหาการผลิต หรือการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่กำลังเป็นกระแสในแนวทางของ กิจกรรมเพื่อสังคม (Social Enterprise) ในการประกอบธุรกิจที่ไม่หวังผลกำไร โดยการนำกำไรที่เกิดขึ้นนั้นส่งคืนให้กับสังคมในรูปแบบของการให้หรือการแก้ปัญหาสังคม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหารวมถึงความต้องการที่จะให้มีการเปลี่ยนแนวทางการแสดงละครของสถาบันการศึกษาเพื่อให้มีโอกาสเติบโตและพัฒนาความยั่งยืนไปสู่สังคมได้ ผ่านการใช้ นวัตกรรมสื่อสร้างสรรค์ทางด้าน “ศิลปะการแสดง” (Performing Arts) อันหมายรวมถึงการละคร (Drama) ดนตรี (Music) นาฏศิลป์ทั้งไทยและสากล (Dance) ในการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์นั้นสู่สาธารณชนได้ ทั้งนี้การหลอมรวม ละคร ดนตรี นาฏศิลป์ เข้าด้วยกัน และเพิ่มศักยภาพด้วยการนำเอาเทคโนโลยีมาผสมผสานกับศิลปะ เช่น สื่อดิจิทัล มัลติมีเดีย การหลอมรวมเพื่อประยุกต์ใช้สิ่งเหล่านี้ที่นำไปสู่นวัตกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะการแสดงรูปแบบใหม่ ที่จะสร้าง คณะละครมหาวิทยาลัยกรุงเทพแห่งนี้ให้แข็งแกร่ง พร้อมนำศาสตร์และศิลป์แก้ไขเพื่อพัฒนาให้พลเมืองของประเทศมีคุณค่า อีกทั้งยังเป็นการสร้างการเติบโตของคณะละครให้ยั่งยืน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาการ

แสดงละครของสถาบันการศึกษาไปสู่กิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืน โดยการแสวงหาโอกาสและความต้องการของผู้ชม รวมถึงบทละครที่ผู้ชมต้องการชม และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างพันธมิตร ผู้ผลิต ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกหน่วยงานที่ร่วมขับเคลื่อนละครเวทีและสังคมเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อีกทั้ง ละครเวทีของสถาบันการศึกษานับเป็นฟันเฟืองสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนงานด้านการศึกษา ด้านศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติและผู้ประกอบการ ที่จะก้าวข้ามไปสู่กิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืนอันเป็นประโยชน์ต่อเยาวชน และประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาโอกาสและความต้องการของผู้ชมละครในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาบทละครโทรทัศน์ที่เป็นไปได้ในการนำมาผลิตละครของสถาบันการศึกษา
3. เพื่อศึกษาผู้ร่วมผลิต และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาละครของสถาบันการศึกษาให้เป็นกิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การแสดงละคร หมายถึง ละครเวที ที่จัดแสดงบนเวทีโดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ นักแสดง ฉาก แสง เสียง เสื้อผ้า และผู้ชม โดยเปิดให้ชมการแสดงทั้งเสียและไม่เสียค่าเข้าชม
2. ละครของสถาบันการศึกษา หมายถึง ละครเวทีที่จัดแสดงโดยสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียน หรือ มหาวิทยาลัย เป็นต้น โดยมีการดำเนินงานทั้งครู อาจารย์ และนักศึกษา
3. กิจการเพื่อสังคม หมายถึง การประกอบธุรกิจโดยมีเป้าหมายที่จะแก้ปัญหาสังคม มากกว่าการหาผลประโยชน์ทางการค้า

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาแนวทางสำหรับการพัฒนาการแสดงละครของสถาบันการศึกษาไปสู่กิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืน โดยการศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับวิเคราะห์โดยสัมภาษณ์จากผู้สร้าง ผู้บริหารงานศิลปะมืออาชีพ นักวิชาการศิลปะการแสดง ผู้ชมละครเวที ผู้สนับสนุนเงินทุนและสิ่งของ และสื่อมวลชน ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2561 เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์นี้ไปสร้างเป็นตัวอย่างต้นแบบในการพัฒนาการแสดงละครของสถาบันการศึกษาไปสู่กิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบโอกาสและความต้องการของผู้ชม เพื่อเป็นแนวทางตอบสนองความต้องการของผู้ชมในการผลิตละครของสถาบันการศึกษาครั้งต่อไป
2. ทราบความต้องการของผู้ชมในการนำบทละครโทรทัศน์มาดัดแปลงเป็นละครเวที และการสร้างฐานผู้ชมกลุ่มใหม่ที่ชื่นชมละครเวทีและละครของสถาบันการศึกษา
3. แนวทางของกิจการเพื่อสังคมสามารถนำมาใช้พัฒนาการหารายได้ในรูปแบบใหม่ที่เป็นรูปธรรมได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดหลักการเกี่ยวกับละครเวที

Panthumkamol (1995) กล่าวว่า ละคร คือ ศิลปะร่วม (Composite Art) เป็นศาสตร์ที่รวมศิลปะหลายแขนงไว้ด้วยกัน ความกลมกลืนของศิลปะและความร่วมมือของทุกฝ่ายจะส่งผลให้ละครสมบูรณ์แบบและประสบความสำเร็จ และ Toburin Pattr (2000, as citd in Thanomwong 2008, p. 6) กล่าวว่า ละคร คือ การเลียนแบบธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ที่นำเสนอภาพการใช้ชีวิตต่างๆ ของมนุษย์ให้อยู่บน

เวที ให้ผู้ชมได้ชมอย่างมีศิลปะ และยังศึกษาละครสมัยใหม่ (Modern Drama) จาก Rattanan (2003, p. 2) กล่าวว่า ในปี ค.ศ. 1850 วงการละครคอนได้เริ่มเปื้อน่ายละครคอนที่แสดงชีวิตของชนชั้นสูงและละครคอนแนวบันเทิงที่ไร้สาระ จึงได้เกิดรูปแบบและละครสมัยใหม่ คือ พวกลัทธินิยม (realism) และธรรมชาตินิยม (naturalism) ขึ้นมา Damrong (2014). กล่าวถึงละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) หมายถึง ละครนอก รูปแบบที่นำองค์ประกอบของละครมาใช้ในการเรียน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทั้งกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยว นอกจากนี้ Warissarapuricha (Suraiman) (2017) กล่าวว่า การทำละครเวทีที่ผู้ผลิตจำเป็นต้องมีความรู้ตั้งแต่เบื้องต้นจนกระทั่งละครจัดแสดงสู่สายตาสาธารณชน เพื่อให้มีความเข้าใจในขั้นตอนการผลิตและการทำงานของแต่ละฝ่ายงาน และวิวัฒนาการของละครเวทีในสถานศึกษาละครในการศึกษา (Educational theatre) ในประเทศไทยที่มีโรงละคร ระบบการควบคุมและดำเนินงานการผลิตละครโดยนักเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย

แนวคิดเรื่องการตลาดสำหรับการแสดง

จากหนังสือ Standing Room Only : Strategies for Marketing the Performing Arts ของ ฟิลลิป คอลเลอร์ และ โจแอน เชฟฟ์ (Kotler & Scheff, 1997) กล่าวว่า พันธกิจของศิลปะการแสดง คือ ความเข้าใจการตลาดของศิลปะการแสดง การพัฒนากลยุทธ์ การส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์ การวางแผนการตลาด เงินทุนและการควบคุมเงินทุน รวมถึงการทำให้อนาคตของศิลปะการแสดงดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร (Selective Exposure)

Satawedon (1996, pp. 103-105) ได้สรุปแนวคิด

การเปิดรับสื่อของผู้รับสารว่า การส่งข่าวสารของผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารนั้นจำเป็นต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (target audience) ของตนเองให้มากที่สุดเพื่อจะได้ทำการสื่อสารให้ตรงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยผ่านสื่อ (Media) ความผูกพันระหว่างมนุษย์กับการสื่อสารถือเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัยนี้ เช่น การเปิดรับ (Selective Exposure) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Selective Interpretation) การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นต้น

แนวคิดกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

Kosayodhin (2010) กล่าวว่า กิจการเพื่อสังคมเป็นองค์กรเครือข่ายที่มีเป้าหมายในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเป็นเครื่องมือสำคัญที่รวมผู้สร้างสรรค์จากทุกภาคส่วนมาร่วมผลักดันให้ประเทศก้าวหน้า และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เกิดรายได้อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน เช่น กิจการเพื่อสังคมด้านสื่อ BE MAGAZINE และ The Performance to Change “กลุ่มละครมะขามป้อม” ละครเร่ สังคมเท่า เป็นต้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยมีกระบวนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาแนวความคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การค้นหา สัมภาษณ์ เก็บข้อมูลจากผู้ประสบความสำเร็จ ผู้ชม และผู้สนับสนุนทุกรูปแบบ ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 21 คน คือ ผู้ชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษา จำนวน 13 คน ผู้ร่วมผลิต จำนวน 2 คน ผู้สนับสนุน จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการเพื่อสังคม 1 คน และ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการจัดการแสดง จำนวน 1 คน ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการกับกลุ่มตัวอย่างโดยมีคำถามที่แตกต่างกัน ลักษณะการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง โดยมีหัวข้อเรื่องในการสัมภาษณ์ ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นต่างๆ ไว้อย่างครบถ้วน และทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เช่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตรงประเด็นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่ 4 วิธีการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยได้คัดเลือกประเด็นที่น่าสนใจจากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยวางแผนเข้าสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในส่วนแรก ผู้ศึกษาเลือกการใช้การสนทนาขั้นต้นและลงพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจถึงรูปแบบและสถานการณ์ ปัจจุบันโดยรวมของละครของสถาบันการศึกษา หลังจากนั้นทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ชม ผู้ร่วมผลิต ผู้สนับสนุน และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยคัดเลือกบุคคลที่เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้ทำการบันทึกเทปการสัมภาษณ์ และหลังจากการสัมภาษณ์ได้ทำการถอดเทปเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแล้ว จึงนำผลที่ได้มาแปลผลแล้ววิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยใช้แนวคิดต่างๆ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ แล้วจึงนำข้อสรุปที่ได้มาเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการแสดงละครของสถาบันการศึกษาไปสู่กิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลวิจัยเกี่ยวกับโอกาสและความต้องการของผู้ชมละครในปัจจุบัน ผู้ชมต้องการหาโอกาสไปรับชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษาทุกครั้งเมื่อมีการจัดแสดง และเมื่อคณะละครสถาบันการศึกษาที่ชื่นชอบจัดแสดงละครก็จะติดตามเสมอเมื่อมีโอกาส ทั้งนี้ มีปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เช่น วันจัดการแสดง รอบการแสดง และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้นๆ เป็นต้น เนื่องจากผู้ชมส่วนใหญ่อยู่ในวัยเรียน และวัยทำงานแล้ว ทำให้ยากที่จะรับชมได้ครบทุกสถาบันการศึกษาตามวันและเวลาที่สถาบันนั้นๆ จัดการแสดงขึ้น และละครเวทีเรื่องล่าสุดที่ผู้ชมได้รับชม เช่น ละครเพลงเรื่อง แสงเทียน The Candlelight Blues ละครเพลงเรื่อง Kiss of Spider Woman และละครเวที เรื่อง พุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นต้น

ความต้องการของผู้ชมการแสดงละครของสถาบันในปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ ผู้ชม ผู้ร่วมผลิต ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการเพื่อสังคม และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการจัดการแสดง สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1) ผู้ชมมีความต้องการชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษาที่คัดเลือกบทละครที่มีชื่อเสียง และมีเนื้อเรื่องที่น่าสนใจทั้งเชิงวิชาการ เชิงสังคม อันสามารถเป็นภาพสะท้อนให้สังคมได้เห็นในทุกแง่มุม และทุกมิติของสังคม เช่น การนำวรรณกรรมไทยมาดัดแปลง การแปลบทละครที่นำมาจากต่างประเทศ เป็นต้น

2) ผู้ชมมีความต้องการชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษาที่มีเนื้อหาครบรสทั้งบทบาทการแสดง การร้อง การเต้นของนักแสดง และการนำเสนอโปรดักชั่น ฉาก แสง เสียง เสื้อผ้า และการแสดง ที่สมบูรณ์แบบในระดับสากลเทียบเท่าบรอดเวย์ ทั้งละครแนวแฟนตาซี ความรัก ละครย้อนยุค เพศ ศาสนา การเมือง และโศกนาฏกรรม

3) ผู้ชมมีความต้องการที่จะชมละครของสถาบันการศึกษาเพื่อความบันเทิงใจ ข้อคิด ประชญาชีวิต และสุนทรียศาสตร์ ผ่านการชมการแสดงละคร โดยผู้ชมได้รับถึงพลังและการสื่อสารที่ผู้แสดงพยายามส่งความคิดหลักของบทละครนั้นๆ ไปสู่ผู้ชม เมื่อผู้ชมได้รับรู้ถึงสาร (Message) ผู้ชมหลายท่านได้นำไปทบทวน คิดวิเคราะห์และแก้ไขกับตัวเอง อีกทั้งยังนำข้อคิดที่ได้รับไปเป็นแรงผลักดันในการดำเนินชีวิตต่อไป

4) ผู้ชมมีความต้องการชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพด้านการแสดง โดยนักแสดงที่ผู้ชมกล่าวถึง มักเป็นนักแสดงที่มีความสามารถในการแสดงที่ชำนาญอยู่แล้ว หรือผ่านการแสดงมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความสามารถของนักแสดงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ชมมีนักแสดงในดวงใจ ชื่นชอบและติดตามที่จะมาชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษาทุกครั้งเมื่อจัดแสดง อีกทั้งผู้ชมสามารถจดจำการแสดงละครของสถาบันการศึกษาแต่ละสถาบันได้อย่างขึ้นใจ สามารถบอกความแตกต่างในด้านคุณภาพการผลิตได้อย่างละเอียด เห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการแสดงละครของสถาบันการศึกษาแต่ละสถาบันนั้นมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองทั้งในด้านการแสดง ด้านการผลิต

5) ความรู้สึของผู้ชมหลังชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษา มีทั้งความสุข และความทุกข์เกิดขึ้นหลังจากชมการแสดง โดยความสุขเกิดจากการที่ได้รับข้อคิดจากการชม การอินกับการแสดง การเห็นความพยายามของนักแสดงและทีมงานในทุกด้าน และด้านความทุกข์ ผู้ชมกล่าวว่าบางเรื่องดูแล้วไม่เข้าใจ การไม่มีมารยาทในการต้อนรับที่ดีของสถาบันการศึกษาบางแห่ง นักแสดงไม่สามารถถ่ายทอดการแสดงได้อย่างสมบทบาท กล่าวคือ การแสดงที่ไม่จริง การไม่ค้นคว้าหาข้อมูลในการผลิตโปรดัคชั่นหรือการออกแบบที่ไม่ถูกต้องตามยุคสมัย การตีความละครผิดเพี้ยนไป

6) ผู้ชมกับความต้องการเข้าถึงข่าวสาร ส่วนใหญ่ผู้ชมทราบข่าวและติดตามข้อมูลการแสดงละครของสถาบันการศึกษาผ่าน ก) สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) โดยแอปพลิเคชัน เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นช่องทางที่สะดวกสบาย รวดเร็ว และง่ายต่อการเข้าถึง หากชื่นชอบและเป็นแฟนประจำของคณะละครสถาบันการศึกษานั้นๆ จะติดตามข่าวสารบ่อยๆ ผ่าน เพจเฟซบุ๊ก (Page Facebook) ของคณะละครสถาบันการศึกษาโดยตรง ข) การบอกปากต่อปาก เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่เกิดจากผู้ชมผู้ชมด้วยกันที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารไปต่อได้อย่างรวดเร็ว และ ค) บุคคลที่รู้จักร่วมแสดงเชิญให้มาชมการแสดง

7) ผู้ชมกำหนดราคาบัตรเข้าชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษาที่สามารถซื้อได้ โดยบัตรละครชุดในราคาเฉลี่ย 250-1,500 บาท ละครเพลงในราคาไม่เกิน 3,000 บาท เนื่องจากอยู่ในราคาที่ผู้ชมจะยินดีจ่ายและมีกำลังซื้อ ถ้าให้ตีความมีโปรโมชันเพื่อให้ผู้ชมได้มีทางเลือกในการซื้อบัตรที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ในกรณีที่การแสดงละครของสถาบันการศึกษานั้นเปิดให้ชมฟรี ผู้ชมกลุ่มนี้ยินดีร่วมสนับสนุนเงินในจำนวนเฉลี่ย 100-1,000 บาท

8) ผู้ชมมีความต้องการได้รับการอำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพจากคณะละครของสถาบันการศึกษา เมื่อผู้ชมมาชมการแสดงละครของสถาบันการศึกษา เช่น การจองบัตรและการรับบัตรที่ง่ายและสะดวก การประชาสัมพันธ์ป้ายสถานที่จัดแสดงที่ชัดเจน การจัดที่นั่งภายในโรงละคร การจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ที่จอดรถ และการบริการรถรับส่ง เป็นต้น

9) ผู้ชมมีความคาดหวังต่อการแสดงละครของสถาบันการศึกษา คือ การปลูกฝัง ถ่ายทอด และพัฒนาบุคลากรด้านศิลปะการแสดง ศิลปะการละครให้เติบโตอย่างถูกต้อง ด้วยการสอน การดูแลและให้คำปรึกษาของครูแก่นักเรียนนักศึกษาอย่างเต็มที่ และเมื่อสถาบัน

การศึกษาจะต้องผลิตละครเรื่องใหม่ สิ่งสำคัญที่ผู้ผลิตควรชัดเจนและนำเสนอต้องสามารถที่จะตอบสนองผู้ชมได้ คือ ก) สิ่งที่ยากส่งสาร (message) ถึงผู้ชมให้ชัดเจน ข) การนำบทละครใหม่ๆ มาจัดแสดง เนื่องจากปัจจุบันมีการนำเสนอละครเรื่องเดิมๆ ค) เนื้อหาของละครควรเน้นความรักชาติ ที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของไทย เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับผู้ชม และสร้างค่านิยมให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ได้เห็นและตระหนักถึงคุณค่าของการเป็นพลเมืองที่ดี และไม่ควรรำเสนอเนื้อหาที่เสียชื่อเสียงทางเมือง และ ง) การผลิตงานและการแสดงอย่างมืออาชีพ

10) ข้อเสนอแนะจากผู้ชมที่คณะกรรมการของสถาบันการศึกษาควรนำไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาให้ดีกว่าเดิม ดังนี้ ก) คณะละครของสถาบันการศึกษาต้องแสดงศักยภาพ และหาความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน เพื่อให้รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของละคร สถาบันการศึกษาว่าจะสามารถเป็นพื้นที่ที่สำคัญที่จะสามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมได้ ข) การเปิดโอกาสให้คณะละครของสถาบันการศึกษาได้มีโอกาสในการไปแสดงในโรงละครใหญ่ๆ ของประเทศ ค) สถาบันการศึกษาต้องเข้มงวด ให้ความรู้ และควบคุมผลงานที่จะผลิตให้มีความเข้าใจต่อศิลปะการแสดง และศิลปะการละคร ให้อย่างถ่องแท้เพื่อผลิตผลงานที่มีคุณค่ามากกว่าการทำละครเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ง) หากสถาบันศึกษานั้นมีความสามารถที่จะไปแข่งขันในระดับธุรกิจแบบมืออาชีพได้ ให้จัดตั้งเป็นคณะละครมืออาชีพอย่างจริงจังและแยกตัวออกจากสถาบันการศึกษาเพื่อการสร้างชื่อเสียงและรายได้ที่มั่นคงให้กับคณะละคร จ) พัฒนาศักยภาพของนักแสดงและทีมงานให้เก่งและดีเทียบเท่ามืออาชีพ และ ฉ) การจัดตั้งสมาคมศิลปะการแสดงขึ้นเพื่อควบคุมและรักษาระดับคุณภาพของทุกสถาบันให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

2. ผลวิจัยเกี่ยวกับบทละครที่เป็นไปได้ในการนำ

มาผลิตละครเวที ความสนใจส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากสนับสนุนให้คณะละครของสถาบันการศึกษานำ บทละครโทรทัศน์ที่ดี หรือ บทที่ได้รับรางวัล และนำมาดัดแปลงเป็นบทละครเวทีได้ จากที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันก็มีการนำบทละครโทรทัศน์มาดัดแปลงเป็นละครเวทีอยู่แล้ว เช่น สี่แผ่นดิน แม่นาค ลอดลายมังกร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นับเป็นความท้าทายอย่างมากของคณะละครของสถาบันการศึกษาที่จะหยิบบทละครโทรทัศน์ที่ดี หรือที่ได้รับรางวัลมาดัดแปลง เป็นบทละครเวที สิ่งสำคัญในการดัดแปลงบทต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน สามารถแบ่งเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1) การเลือกบทประพันธ์ ในการเลือกหยิบบทประพันธ์ที่จะนำมาดัดแปลงเป็นละครเวที ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ เมื่อเป็นบทละครเวทีแล้วจะสามารถผลิตออกมาเป็นโปรดักชั่นที่สมบูรณ์แบบได้รวมถึงโอกาสช่วงวันและเวลาในการจัดการแสดงนั้น จะเอื้ออำนวยต่อการจัดการแสดงมากเพียงใด

2) ผู้ดัดแปลงบท การดัดแปลงบทผู้ดัดแปลงจะต้องมีความรู้ ความสามารถที่ชำนาญ และความเข้าใจ บทประพันธ์ดั้งเดิมอย่างถ่องแท้ เพื่อการดัดแปลงจะได้ยังคงรักษาแก่นความคิดของเรื่องในบทประพันธ์ดั้งเดิมให้คงอยู่

3) การนำเสนอมุมมองใหม่ๆ ที่แตกต่าง ผู้ผลิตหรือผู้ดัดแปลงสามารถนำเสนอมุมมองใหม่ๆ ผ่านการนำเสนอในบทละครเวทีได้ เช่น เรื่อง แม่นาค ปกติจะเล่าเรื่องผ่านตัวละครหลักที่เป็น แม่นาค แต่บทดัดแปลงสามารถเล่าเรื่องผ่าน แดง ลูกของแม่นาคได้ เป็นต้น

4) ละครเวทีที่ดีควรมีความยาวที่เหมาะสม ในระยะเวลาประมาณ 1-3 ชั่วโมง และควรมีพักครึ่งเวลาให้ผู้ชมได้พักระหว่างชมการแสดง

5) การนำเสนอเทคนิคพิเศษในละครเวที เมื่อดัดแปลงเป็นละครเวทีแล้ว ส่วนใหญ่ความพิเศษที่

ละครโทรทัศน์ทำได้และเกิดภาพจำสำหรับผู้ชมนั้น ทำให้เมื่อกลายเป็นละครเวทีแล้วภาพจำที่ผู้ชมรับรู้จากละครโทรทัศน์นั้นอาจจะต้องเกิดขึ้นบนเวที เช่น การแปลงร่างเป็นงูของคำแก้ว ในละครเรื่อง นาคี เป็นต้น

3. ผลวิจัยแนวทางการพัฒนาคณะละครของสถาบันการศึกษาไปสู่กิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืน กิจการเพื่อสังคม คือ การทำธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง เช่น ธุรกิจโรงแรม กิจการการแสดงละคร เป็นต้น โดยมีเป้าหมายเพื่อนำกำไรมาช่วยเหลือสังคม เช่น ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ การขาดโอกาสทางการศึกษา การขาดโอกาสทางสังคม เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ในสังคมลดน้อยลงและอาจหมดไปในที่สุด ตลอดจนรายได้ที่ได้จากการประกอบการยังสามารถนำไปจุนเจือผู้ร่วมผลิต ทีมงาน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างยั่งยืน

กิจการเพื่อสังคม จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถแก้ปัญหาสังคมได้ด้วยประชาชนเอง โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากรัฐบาลอีก ดังนั้น คณะละครของสถาบันการศึกษาต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง รวมถึงการเติบโตของอุตสาหกรรม ละครเวที ที่เกิดขึ้นอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนการแสดง การละคร และจัดแสดงละครเวทีต้องแสวงหาแนวทางและการดำเนินการให้คงอยู่สามารถอยู่รอดได้ด้วยตนเอง โดยผ่านแนวคิด เรื่อง กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่จะใช้ “ละครเวที” เป็นเครื่องมือในการหารายได้ เช่น ต้องการเพิ่มมูลค่าให้สินค้า และเพิ่มมูลค่าด้วย “นวัตกรรม” เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่างและดึงดูดความสนใจของผู้ชมต่างๆ มาบริโภคให้มากขึ้น โดยมีแนวทาง ดังนี้

1) โครงสร้างการดำเนินงานของคณะละครสถาบันการศึกษาที่เป็นกิจการเพื่อสังคม สามารถอยู่

ได้ในทุกองค์กร ทุกโครงสร้าง หลักใหญ่ใจความ คือ วิสัยทัศน์ ของผู้บริหารองค์กรที่ตระหนักถึงปัญหาของสังคม และอยากช่วยแก้ไขปัญหานั้นด้วยผลประกอบการทางธุรกิจของตน และการมีชุมชนเป็นส่วนร่วม คือการสร้างกลุ่มผู้ชมกลุ่มใหม่ โดยโครงสร้างและการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคม มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ ก) สามารถเป็นองค์กรเดิมที่มีผู้นำและผู้ร่วมธุรกิจ ข) การมีส่วนร่วมของทุกคน และ ค) ความเป็นเจ้าของ และหากคณะละครสถาบันการศึกษาจัดตั้งเป็นกิจการเพื่อสังคมแล้ว คณะละครสามารถดำเนินงานตามพันธกิจได้ทันที

2) คุณลักษณะของผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Social Entrepreneur) สำหรับคณะละครของสถาบันการศึกษาควรมีคุณยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร และดำเนินงานและการบริหารเรื่องการเงินสำคัญอย่างมาก ทุกขั้นตอนจะต้องตรวจสอบได้

3) ละคร คือ นวัตกรรม กล่าวคือ ละครจะทำให้คนได้ออกมาปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นกว่าการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ การแสดงละครของสถาบันการศึกษานั้นจะต้องนำเสนอเนื้อหาที่ดี สะท้อนสังคม เสียดสีสังคม และจรรโลงใจ หรือประเด็นที่กำลังเป็นกระแสสังคมเพื่อการแก้ไขปัญหาสังคม เนื่องจากการนำเสนอเนื้อหาของละครของสถาบันการศึกษานั้นมีความแตกต่างจากคณะละครมืออาชีพหรือคณะละครที่แสวงผลกำไร และให้ข้อคิดผู้ชมได้นำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้น คณะละครของสถาบันการศึกษาควรนำเสนอละครที่ให้ข้อคิดที่ดีต่อผู้ชมต่อไป

4) คุณภาพโปรดักชั่นของการแสดงละครของสถาบันการศึกษา ต้องคำนึงถึงความพร้อมความสามารถ และทักษะของแต่ละสถาบันด้วย สามารถทำได้โดยเริ่มจากโปรดักชั่นเล็กๆ แล้วค่อยพัฒนาไปสู่ความยิ่งใหญ่ตระการตา

5) แนวทางในการกำหนดราคาบัตรละคร สำหรับการจำหน่ายไม่ควรจะสูงหรือแพงมากเกินไป ต้องคำนึง

ถึงความอยู่รอดของตัวเอง คำนวณงบประมาณในการลงทุนและผลประโยชน์ที่จะกลับมาเป็นกำไร ถึงแม้จะไม่ได้กำไรมาก แต่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เกิดการบอกต่อ และการกลับมาชมซ้ำ และยังสามารถเปิดช่องรับบริจาคได้อีกด้วย

6) แนวทางการประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันคงต้องใช้ช่องทาง สื่อสังคม (Social media) ในการส่งสารให้เข้าถึงกลุ่มผู้ชมโดยเน้นการอย่างต่อเนื่อง ถ้าให้เกิดการติดตามซึ่งจะทำให้ผู้ชมรู้จักและสนใจละครสถาบันการศึกษามากขึ้น และทำการตลาดออนไลน์ควบคู่กันไป

7) แนวทางการหาผู้สนับสนุน เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัวอย่างสูงในการหาผู้สนับสนุนที่เป็นรูปแบบของเงินทุน หรือสิ่งของ หากแต่หาสปอนเซอร์ผู้ที่มีความสัมพันธ์ (Connection) และพันธมิตรที่ดีกับผู้ให้การสนับสนุนก็จะเป็นเรื่องง่าย หรือสามารถเริ่มต้นเองได้โดยการตั้งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และนำเสนอต่อสังคมผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เปิดหมวกรับบริจาคตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ จัดแสดงละครผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ แล้วรับบริจาคโดยเปิดบัญชีธนาคาร เพื่อนำรายได้ที่ได้ไปจัดตั้งคณะละครกิจการเพื่อสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ การมุ่งหน้าขอความช่วยเหลือ ความร่วมมือ และการสนับสนุนจากภาครัฐ อย่างเช่น กระทรวงวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่คณะละครสถาบันการศึกษาควรทำ

8) โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการด้านการแสดง สิ่งสำคัญที่สุดที่จะประสบความสำเร็จอย่างภาคภูมิใจ คือ การนำเสนอเนื้อหาที่ดี หากมีเนื้อหา หรือการแสดงเป็นตัวตั้งต้นที่ดีแล้ว เรื่องอื่นที่จะเป็นสิ่งที่สนับสนุนการแสดงจะตามมาเอง เช่น ผู้สนับสนุน ผู้ชม การเป็นที่ยอมรับ เป็นต้น การนำเสนอผลงานการแสดงของศิลปิน บุคลากร นักเรียน นักศึกษามาจัดแสดงในแต่ละปี หรือแต่ละเทศกาลนั้น เมื่อได้ตารางวันจัดแสดงที่ชัดเจนแน่นอนแล้ว ควรนำชื่อการแสดง และรายละเอียดทั้งหมดของการแสดงนั้นมาจัดลงใน

ตารางการแสดงประจำปีของคณะละครทันที เพื่อที่ฝ่ายหาผู้สนับสนุนจะได้ดำเนินการไปหาเงินทุนหรือสิ่งของมาจนเจอคณะละคร นอกจากนี้ การจัดการแสดงโดยความร่วมมือระหว่างองค์กรเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการประหยัดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับคณะละครของสถาบันการศึกษา

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางสำหรับการพัฒนาการแสดงละครของสถาบันการศึกษาไปสู่กิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืน” ซึ่งได้ทำการศึกษาจากผู้ชม ผู้ร่วมผลิต ผู้สนับสนุน ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการเพื่อสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการการแสดง โดยผู้วิจัยพบผลการวิจัย ดังนี้

โอกาสที่ผู้ชมจะได้มารับชมละคร ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการเพื่อสังคม เน้นว่าการนำเทคโนโลยี เช่น สื่อสังคมออนไลน์ อย่างเฟซบุ๊ก หรือ ยูทูบ มาเป็นช่องทางในการนำเสนอละครเพื่อให้ผู้ชมมีโอกาสในการรับชมละครเวทีหรือละครของสถาบันศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Kumar, Chaturvedi & Merhotra (2013) ในประเด็นที่ว่า สื่อใหม่เปิดโอกาสกว้างขึ้นสำหรับผู้ชมใหม่ๆ ที่ชอบชมผ่านสื่อออนไลน์ และอาจจะนำไปสู่การเป็นกลุ่มใหม่ที่จะมาชมละครเวที เพราะสื่อใหม่มีการนำเสนอ การส่งเสริมละครได้เร็ว

ความต้องการของผู้ชมต่อคณะละครของสถาบันการศึกษาในปัจจุบัน ผู้ชมมีการเลือกรับชมการแสดงละครที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจสะท้อนสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Piriyaphatankung (2013) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกชมละครเวทีโรงเล็กของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในประเด็นที่ว่า ผู้ชมไปชมละครเวทีเพราะสนใจเนื้อเรื่องมากที่สุด นอกจากนี้ ยังค้นพบว่าการทำละครควรให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการสร้างสรรค์ในการผลิตร่วมกับคณะละคร ซึ่งสอดคล้องกับ Gardner (2014, p. 2) ที่กล่าว

ว่า ผู้ชมมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการทำละครเปลี่ยนจากทำเพื่อผู้ชมมาเป็นการทำละครร่วมกับผู้ชม นั่นคือสิ่งที่ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในชุมชนด้วย

ส่วนการเปิดรับข่าวสารเรื่องละคร ผู้ชมต้องการทราบข้อมูลข่าวสารของคณะละครของสถาบันการศึกษาผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) โดยแอปพลิเคชัน เฟซบุ๊ก แฟนเพจ ซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวกสบาย รวดเร็ว และง่ายต่อการเข้าถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Piriaphatankung (2013) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกชมละครเวทีโรงเล็กของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในประเด็นที่ว่า ผู้ชมมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับละครเวทีจากสื่ออินเทอร์เน็ตโดยผ่านช่องทาง เฟซบุ๊ก แฟนเพจ มากที่สุด เพราะสื่อเฟซบุ๊กเป็นสื่อที่คนนิยมใช้ในปัจจุบันและรวดเร็วมาก

ผู้ชมจดจำชื่อเสียงของคณะละครของสถาบันการศึกษา คุณภาพของโปรดักชั่น ราคาบัตรที่สมเหตุสมผล และการอำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ฟิลลิป คอตเลอร์ และ โจแอน เชฟฟ์ (Kotler & Scheff, 1997 p. 193) ในประเด็นที่ว่า ความสำคัญของชื่อเสียงคุณภาพของการผลิตละครและส่งเสริมเรื่องราคาบัตรของสถาบันที่นำเสนอละคร ก็เหมือนตราสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำให้ผู้ชมจำได้ และจะทำให้ผู้ชมกลับมาชมละครอีกในครั้งต่อไป

2. เนื้อหาของละครโทรทัศน์ไทยส่วนมากมุ่งเน้นละครแนวชีวิต ความรัก ที่ให้ความบันเทิงใจอย่างไร้แก่นสารชั่วครั้งชั่วคราว เช่น การตบตีของนางเอกกับนางร้าย การปะทะอารมณ์ของแม่พระเอกกับนางเอก เป็นต้น จึงยากที่จะทำให้ผู้ชมได้ลุ่มลึกถึงเรื่องราวที่ประเทืองปัญญา ผู้ผลิตละครโทรทัศน์จึงควรพัฒนาคุณค่าของละครโทรทัศน์ไทยให้มีคุณค่าและสาระมากกว่านี้ ดังนั้น ผู้ผลิตต้องให้ความสำคัญในการคัดเลือกบทละครโทรทัศน์ที่ดี มีคุณค่า หรือได้รับรางวัล

มาดัดแปลงเป็นบทละครเวที เพื่อเจาะลึกในด้านเนื้อหา นำเสนอมุมมองในการเล่าเรื่องที่เป็นประโยชน์ความรู้และข้อคิดที่ดีให้รายละเอียดต่อผู้ชมได้ และสิ่งสำคัญในการดัดแปลงบท ผู้ดัดแปลงบทจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญที่จะเข้าใจบทประพันธ์ดั้งเดิม และการนำเสนอเทคนิคพิเศษในละครเวที เมื่อดัดแปลงเป็นละครเวทีแล้ว ภาพจำที่ผู้ชมรับรู้จากละครโทรทัศน์นั้นอาจจะต้องเกิดขึ้นบนเวทีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Jirabovornwisut (2011) เรื่องพัฒนาการและสุนทรียทัศน์ในการสร้างสรรค์บทละครโทรทัศน์ไทย ในประเด็นที่ว่า เนื้อหาของบทละครโทรทัศน์ไทยซึ่งยังคงวนเวียนกับละครแนวชีวิตที่มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับความรัก และความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมคนไทยที่นิยมดูละครโทรทัศน์เพื่อเอารสชาติมากกว่าเอาเนื้อหาของเรื่อง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า การดัดแปลงบทข้ามสื่อ เมื่อดัดแปลงแล้ว โครงเรื่องของบทประพันธ์ดั้งเดิมยังคงอยู่ เพื่อรักษาเนื้อหาที่ดีของบทประพันธ์เดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ratanavijit (2012) เรื่องการดัดแปลงข้ามสื่อ ละครเรื่อง “แม่เคเบธ” ของ วิลเลียม เชกสเปียร์ ในประเด็นที่ว่า การเล่าเรื่องและการดัดแปลงข้ามสื่อ ที่ปรากฏในสื่อละครเวที ละครโทรทัศน์ แอนิเมชัน และภาพยนตร์ ยังคงปรากฏโครงเรื่องหลักเหมือนในบทละครดั้งเดิม เพราะเนื้อหาเดิมดีอยู่แล้ว

3. แนวทางการพัฒนาการแสดงละครของสถาบันการศึกษาไปสู่กิจการเพื่อสังคม ต้องมุ่งเน้นการสร้างสรรคการแสดงละครที่เข้าใจง่ายเข้าถึงผู้ชมได้ทุกกลุ่ม เนื้อหาของละครนำเสนอประเด็นที่สะท้อนสังคมหรือกระแสสังคมที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมได้ โดยให้มีความร่วมมือจากภาคประชาชนด้วย เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการประกอบการเพื่อสังคมที่นำไปสู่การสร้างสรรคสังคม รวมถึงการมอง

หาโอกาสและนำนวัตกรรม (Innovation) เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อการลดต้นทุนในการผลิต ส่งผลให้เกิดความมั่งคั่งทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยผลตอบแทนที่ได้รับมาจากการประกอบธุรกิจเพื่อสังคมนั้นจะมีการนำกลับไปกระจายสู่สังคม และช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tarnittanakorn (2011) เรื่อง Social Enterprise: ธุรกิจแห่งการสร้างสรรค์สังคม ในประเด็นที่ว่า กิจกรรมเพื่อสังคมเป็นหลักการดำเนินธุรกิจที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าให้แก่สังคม และแก้ไขปัญหาสังคมอย่าง

ยั่งยืน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) เรื่องกิจการเพื่อสังคมยังเป็นเรื่องที่ยังไม่แพร่หลาย และยังไม่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลอย่างจริงจัง ส่งผลให้การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงแนวทางในการเปลี่ยนแปลงอาจจะได้ผลหรือไม่นั้นต้องทำการศึกษาต่อในลำดับต่อไป

2) ผู้ทำละครเพื่อการศึกษา ควรศึกษาวิธีการหาเงินทุนของผู้ผลิตละครในเชิงธุรกิจเพื่อนำมาปรับใช้กับการแสดงละครของสถาบันการศึกษา

Reference

- Damrong, P. (2014). *Applied Drama: The use of drama for development* (1st ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Gardner, L. (2014). *What do theatre audiences want?*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/stage/theatreblog/2014/fef/05/theatre>
- Jirabovornwisut, S. (2011). *Development and Aesthetics Concept of Thai Television-Drama Script*. Thesis (Communication Arts) Chulalongkorn University. [In Thai]
- Kotler, P., & Scheff, T., (1997). *Standing Room Only: Strategies for Marketing the Performing Arts*. Boston: Harvard Business School.
- Kumar, C.M.V., Chaturvedi, R., & Merhotra, S. (2013). Art of Theatre New Media Platform & Audience Viewing Experience. *Global Media Journal-Indian Edition*, 4(2), 1-20.
- Kosayodhin, A. (2010). *SE 50: Social enterprise bile society 50 organizations*. Bangkok: Bizbook [In Thai].
- Panthumkamol, S. (1995). *The Art of Acting (Modern Drama)* (1st ed). Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Piriyaphatankung, P. (2013). *Factors which affect the decision making in watching stage theater among people in Bangkok Metropolita*. Master's thesis, Thammasat University. [In Thai]

- Piyayodilokchai, H., kampusiripong, A., Sawatmuang, M., & Chandrapas. (2015). *Stress and Stress Coping of Business Information Technology Student of Rajamangala University of Technology Rattanakosin*, Bophit Phimuk Chakkrawat. Bangkok: Institute of Research and Development, Rajamangala University of Technology Rattanakosin. [In Thai]
- Rattanan, M. (2003). *Introduction to the art of directing and perch stage* (1st ed.). Bangkok: Thammasat University. [In Thai]
- Ratanavijit, S. (2012). *Cross media adaptation of William Shakespeare's "Macbeth"*. Master's Thesis, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Satawedin, P. (1996). *Mass communication: Process and Theory* (1st ed.). Bangkok: Parbpim
- Sukee, P. (2011). Using dramatic arts to strengthen the desirable characteristic of Thai: A case study of Maewan school's students in Chiangmai and Bangkok university's performing arts students. *Bu Academic review*, 10(1), 61-74. [In Thai]
- Tarnittanakorn, N. (2011). Social Enterprise: Business for social value creation. *Executive Journal*, 31(2), 30-35. [In Thai]
- Thanomwong, B. (2008). *Stage Creative Process Stage Creative Process Musical Genre of Scenario Company Limited*. Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Warissarapuricha (Suraiman), K. (2017). *Theater Scene Work 1* (6th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]